

Declaració sobre els infants i les polítiques d'austeritat (adoptada durant la 18a Assemblea General de l'ENOC, Edimburg, 24 d'octubre de 2014)

“Volem assumir el paper que ens correspon en la construcció d'un futur prometedor per a les viles i ciutats en què vivim. Podem fer això en temps de crisi?”¹

Nosaltres, membres de l'ENOC, com a institucions independents de defensa dels drets dels infants, expressem la nostra preocupació pel que fa a l'impacte de l'austeritat i de la pobresa en l'assoliment dels drets dels infants i dels adolescents. L'actual crisi econòmica i financera i les maneres de respondre-hi per part dels estats han tingut efectes perjudicials importants en el gaudi per part dels infants dels drets civils, polítics, econòmics, socials i culturals que els reconeix la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de l'infant. Viure en una situació de pobresa no solament té efectes sobre la vida dels infants durant la infantesa, sinó que limita les seves oportunitats futures com a adults.² Efectivament, atesa la relació entre pobresa infantil i mortalitat infantil, viure en situació de pobresa pot acabar provocant que els infants no arribin a l'edat adulta. Els impactes de la pobresa infantil en els drets dels infants, inclosa la pobresa provocada o agreujada per una austeritat fiscal, són, doncs, de gran abast i alhora d'una naturalesa de curt i llarg termini.

Tot i que la vulneració de drets dels infants a causa de la pobresa sempre han estat un problema als països europeus, és clar que l'actual crisi econòmica i financera ha provocat un increment dels nivells de pobresa infantil i exclusió social en molts països europeus.³ En molts països la pobresa infantil arran de la crisi ha augmentat de manera molt més

exponencial que la taxa de pobresa entre la població general.⁴

L'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa ha declarat que està alarmada després d'haver llegit en informes provinents d'alguns països europeus sobre malnutrició infantil, infants que es queden desproveïts d'atenció parental perquè els seus pares es veuen abocats a trobar feina a l'estranger, i el ressorgiment del treball infantil, sense oblidar el baix rendiment de molts infants a l'educació secundària.⁵ D'acord amb l'experiència als nostres països respectius, els membres de l'ENOC reiterem aquesta preocupació.

A banda dels efectes de l'atur parental i de la disminució de la renda familiar provocats directament per la crisi, un gran ventall de mesures d'austeritat han afectat negativament els drets dels infants en molts països europeus. Això inclou, entre d'altres, retallades als serveis socials i als programes de protecció, limitació dels ajuts, reformes legals pel que fa a la retribució en el sector públic i augment de les taxes sobre el consum de productes bàsics.⁶ Les retallades en la despesa social inevitablement han tingut un impacte important en infants dependents de programes i serveis socials.

Els drets afectats per la pobresa infantil i pels efectes agreujants de les polítiques d'austeritat són el dret a un nivell de vida adequat, incloent-hi l'alimentació, la roba i l'habitatge, el dret a l'educació, al nivell de salut més alt possible, a l'assistència lletrada, al lleure, a expressar la seva opinió, a gaudir de seguretat social, a la vida en família, al recurs alternatiu a la família, a la protecció contra qualsevol forma de violència física o psicològica i molts dels drets dels infants amb discapacitat.⁷ Això ha quedat palès amb les contribucions dels infants que han aportat informació per a aquesta declaració sobre

¹ Yannis (11 onze anys), col·laborador en el projecte participatiu de l'ENOC “Apunts sobre l'austeritat: Les veus dels infants”.

² Innocenti Research Centre, Child Poverty in Perspective – An overview of child well-being in rich countries: A comprehensive assessment of the lives and well-being of children and adolescents in the economically advanced nations (UNICEF, 2007).

³ Comissió Europea, Recomanació de la Comissió de 20 de febrer de 2013 “Invertir en la infància: Trencar el cicle del desavantatge”.

⁴ Comissari de Drets Humans del Consell d'Europa “Protegir els drets humans en temps de crisi econòmica”.

⁵ Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa “Posar fi a la pobresa a Europa”, Resolució 1995 de 2014.

⁶ UNICEF Per una recuperació amb rostre humà (2012).

⁷ Per a més informació, vegeu: How the Economic and Financial Crisis is Affecting Children and Young People in Europe (Eurochild); Per una recuperació amb rostre humà (UNICEF); “Protegir els drets humans en temps de crisi econòmica” (Comissari de Drets Humans del Consell d'Europa).

com han impactat la pobresa i la crisi econòmica en les seves vides i societats.⁸

L'article 4 de la Convenció obliga els estats signants a prendre totes les mesures legislatives, administratives i d'altres que siguin pertinents per garantir el compliment dels drets que reconeix la Convenció. Quan el dret en qüestió té una naturalesa econòmica, social i cultural, els estats han de prendre aquestes mesures amb el màxim abast dels recursos disponibles i, si cal, dins del marc de la cooperació internacional. La contenció de la despesa no pot ser cap excusa per no respectar els drets civils i polítics. Tampoc no pot servir de justificació per a la discriminació o ni per un incompliment de la garantia dels drets dels infants en condicions d'igualtat.

Quan es tracta de drets econòmics, socials i culturals, els estats només poden justificar-ne una manca de compliment quan els recursos financers, humans i tecnològics realment disponibles es demostrin insuficients. Els estats han de prioritzar els infants més vulnerables en les seves polítiques. Fins i tot quan el compliment dels drets dels infants és impossible a causa de la manca de recursos, es requereix als estats que vagin encaminant-se cap a l'acompliment, tan ràpid com sigui possible, d'aquest objectiu. Quan un estat adopta mesures regressives pel que fa a l'assoliment d'un dret econòmic, social o cultural ha de poder demostrar que ha considerat amb deteniment totes les alternatives, incloent-hi donar importància als punts de vista que hagin expressat els infants sobre la matèria, i que la seva decisió és justificada tenint en compte tots els drets que estableix la Convenció.

Els estats signants de la Convenció tenen el deure de fer complir els drets. Tanmateix, els efectes de les mesures d'austeritat i de la pobresa en l'assoliment dels drets dels infants i els adolescents també han estat provocats per accions i decisions d'actors no governamentals, com ara organitzacions intergovernamentals, bancs centrals o

agències de classificació. L'ENOC emfasitza la importància que es reconegui el paper d'aquests actors quan es prenguin en consideració les mesures per pal·liar la pobresa infantil provocada per la crisi.

El Comitè dels Drets de l'Infant ha posat de manifest que els estats que estan compromesos amb el desenvolupament internacional, les organitzacions financeres o de comerç han de prendre les mesures pertinents per actuar d'acord amb la Convenció a l'hora de prendre decisions i de funcionar.⁹ Això afecta les organitzacions intergovernamentals com ara la Unió Europea i institucions financeres com ara el Fons Monetari Internacional. L'ENOC observa la manca d'avaluació per part de la Comissió Europea o del Fons Monetari Internacional dels impactes en els drets dels infants dels acords formalitzats amb els estats de l'eurozona com a condició prèvia a un rescat financer o als préstecs assistencials, la qual cosa hauria pogut evitar o pal·liar els efectes negatius d'aquests acords en els drets dels infants.

RECOMANACIONS

1. L'ENOC recomana que totes les accions dels estats es duguin a terme de conformitat amb els drets dels infants, en línia amb la resolució de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa "Posar fi a la pobresa infantil a Europa" i la recomanació de la Comissió Europea "Invertir en la infància: Trencar el cicle del desavantatge".

2. L'ENOC recomana que l'estratègia per als drets dels infants del Consell d'Europa, que ha d'estar enllestida el 2015, hauria d'incloure un focus sobre pobresa infantil i els efectes en curs de la crisi econòmica (incloent-hi les polítiques d'austeritat), com també l'hauria d'incloure la propera Agenda sobre els drets dels infants de la Unió Europea.¹⁰ L'ENOC demana a la Unió Europea que garanteixi que els drets dels infants es tenen en compte en tots els processos i les mesures que tenen a veure directament o indirecta amb la pobresa

⁸ Vegeu els testimonis aportats pels infants com a part d'un projecte de participació de l'ENOC "Apunts sobre l'austeritat: Les veus dels infants" <http://www.sccyp.org.uk/enoc/>.

⁹ Observació general núm. 16 (2013) sobre les obligacions dels estats amb relació als impactes del sector econòmic en els drets dels infants.

¹⁰ Comunicació de la Comissió adreçada al Parlament Europeu, al Consell, al Comitè Europeu Econòmic i Social i al Comitè de les Regions "Una agenda europea per als drets dels infants", COM (2011).

infantil (incloent-hi les polítiques socials, sanitàries, educatives i laborals). Això s'hauria de produir durant la formulació, l'execució, la supervisió i l'avaluació d'aquestes polítiques.

3. L'ENOC recomana que tots els estats europeus preparin i adoptin un pla estratègic integral per combatre la pobresa infantil i l'exclusió social. Aquest pla s'ha de basar en els punts de vista i les experiències dels infants, particularment dels que viuen en una situació de pobresa o tenen risc de patir-la. Aquest pla hauria de formar part d'un pla d'acció sobre els drets de l'infant més ampli, que hauria de tenir un calendari, uns objectius quantificables i un mecanisme d'execució i de supervisió. S'han d'identificar les responsabilitats d'òrgans subnacionals i supranacionals i s'han de supervisar les seves actuacions de manera efectiva.

4. L'ENOC recomana que totes les institucions i els estats europeus garanteixin que es recullen prou dades fiables, desagregades convenientment, sobre els infants. Aquestes dades haurien de servir com a base per orientar les polítiques en matèria de pobresa infantil.

5. L'ENOC recomana que tots els estats europeus estableixin "pressupostos per a la infància" que impliquin la identificació i l'anàlisi dels recursos per a la infància en els pressupostos generals. Això és necessari per garantir el control dels recursos en les polítiques relacionades amb la infància.

6. L'ENOC recomana que tots els estats europeus garanteixin que totes les seves polítiques, lleis i pràctiques es fan de conformitat amb els instruments legals en matèria de protecció de la infància, particularment amb la Convenció dels drets de l'infant. Això inclou totes les polítiques pressupostàries i financeres i els seus resultats a escala nacional i subnacional. Això comportarà un procés continuat d'avaluació de l'impacte dels drets dels infants i d'adopció de les mesures principals per garantir-los.

7. L'ENOC recomana que tota la despesa pública a escala nacional i subnacional i altres decisions sobre els recursos s'han d'orientar prioritzant les necessitats, els drets i l'interès superior dels infants, amb un èmfasi especial en els infants en exclusió social o amb risc de patir-la. Això inclou la presa de decisions en contextos de crisi econòmica i financera o d'emergència.